

*Uoffisiell oversettelse av **DEL I** av utkastet til traktat om en Grunnlov for Europa.
Teksten er oversatt av Europakommisjonens delegasjon til Norge og Island.*

Utkast

TIL TRAKTAT OM EN

GRUNNLOV FOR EUROPA

Vedtatt med konsensus av Det europeiske konvent
den 13. juni og 10. juli 2003

OVERRAKT I ROMA
TIL FORMANNEN FOR DET EUROPEISKE RÅD

-----18. juli 2003-----

det europeiske konventet

FORORD

til del I og II i utkastet til traktat om en Grunnlov for Europa presentert for Det europeiske råd på møtet 20. juni 2003 i Thessaloniki.

FORORD

Det europeiske råd konstaterte på møtet i Laeken (Belgia) 14. -15. desember 2001 at EU sto foran en avgjørende milepæl i sin eksistens og innkalte på den bakgrunn Konventet om Den europeiske unions fremtid.

Konventet fikk i oppgave å fremsette forslag på tre områder: Hvordan kan man bringe det europeiske prosjektet og de europeiske institusjonene nærmere borgerne? Hvordan bør det politiske liv og det europeiske politiske området struktureres i et utvidet EU? Hvordan kan EU utvikles til en stabiliserende faktor og et holdepunkt i en ny verdensorden?

Konventet har besvart spørsmålene i Laekenerklæringen:

- det foreslår en bedre fordeling av EUs og medlemsstatenes ansvarsområder;
- det anbefaler å slå traktatene sammen og gi EU status som juridisk person;
- det foretar en forenkling av EUs virkemidler;
- det foreslår tiltak for å øke demokratiet, åpenheten og effektiviteten i Den europeiske union ved å utvide de nasjonale parlamentenes bidrag til legitimiteten i det europeiske prosjektet, forenkle beslutningsprosessen og få de europeiske institusjonene til å fungere på en mer åpen og forståelig måte;
- det fastsetter de nødvendige tiltak for å forbedre hver av de tre EU institusjonenes struktur og styrke deres rolle med spesielt hensyn til konsekvensene av utvidelsen.

I Laekenerklæringen ble det dessuten reist spørsmål om ikke forenklingen og omarbeidingen av traktatene bør føre til vedtak av en grunnlovstekst. Drøftelsene i Konventet har nå resultert i utarbeidelsen av et utkast til traktat om en Grunnlov for Europa, som oppnådde bred konsensus på plenums møtet 13. juni 2003.

Det er denne teksten vi i dag 20. juni 2003 presenterer på Det europeiske konvents vegne for Det europeiske råd i Thessaloniki, fordi det er vårt ønske at den kan danne grunnlag for en fremtidig traktat om en europeisk Grunnlov.

Valéry Giscard d'Estaing
Leder

Giuliano Amato
Nestleder

Jean-Luc Dehaene
Nestleder

UTKAST TIL

TRAKTAT OM EN GRUNNLOV FOR EUROPA

INNLEDNING

Den statsform, vi har, ... kalles demokrati, fordi styret ikke er samlet hos noen få, men hos flertallet.

Thukydid II, 37

Bevisst om at Europa er et kulturbærende kontinent, og at dets innbyggere som er kommet i bølger siden menneskehetens første dager, og litt etter litt har utviklet de verdier som er humanismens grunnlag: likhet mellom mennesker, frihet og respekt for fornuften,

inspirert av Europas kulturelle, religiøse og humanistiske arv, hvis verdier som en stadig nærværende del av den europeiske kulturarv har fått tanken om menneskets sentrale rolle og ukrenkelige og umistelige rettigheter samt respekten for lov og rett til å rotfeste seg i samfunnslivet,

overbevist om at det Europa som nå er samlet, ønsker å fortsette på denne sivilisasjonens, fremskrittets og velstandens vei til gagn for alle sine innbyggere, heriblant de svakeste og de dårligst stilte, at det fortsatt vil være et kontinent, som er åpent for kultur, viten og sosiale fremskritt, og at det ønsker å utdype det offentlige livs demokratiske og åpne karakter og virke for fred, rettferdighet og solidaritet i verden,

overbevist om at Europas folk, samtidig med å bevare stoltheten over egen identitet og nasjonale historie, er fast bestemt på å legge tidligere tiders splittelse bak seg og gjennom stadig tettere samarbeid utforme sin felles skjebne,

overbevist om at Europa "forent i mangfoldet" representerer de beste muligheter for å videreføre det store foretagende som gjør Europa til et område der menneskenes forhåpninger kan innfris, med respekt for den enkeltes rettigheter, og bevissthet om ansvaret overfor kommende generasjoner og overfor vår jord,

takkneilige for at medlemmene av Det europeiske konvent har utformet denne Grunnloven på vegne av Europas borgere og stater,

[som etter å ha utvekslet sine fullmakter på forskriftsmessig måte, er kommet til enighet om følgende bestemmelser:]

DEL I

Avsnitt 1

DEFINISJON AV UNIONEN OG DENS MÅL

Artikkel 1

OPPRETTELSE AV UNIONEN

1. Med denne Grunnloven, som avspeiler de europeiske borgeres og staters vilje til å skape en felles fremtid, opprettes Den europeiske union, som medlemsstatene tildeler ansvar for å nå sine felles mål. Unionen samordner medlemsstatenes politikk for å nå disse målene, og utøver på felles grunnlag de oppgaver medlemsstatene tildeler dem.
2. Unionen er åpen for alle europeiske stater som respekterer dens verdier og som forplikter seg til å fremme dem i felleskap.

Artikkel 2

UNIONENS VERDIER

Unionen bygger på følgende verdier: respekt for menneskeverdet, frihet, demokrati, likestilling, rettsstaten og respekt for menneskerettighetene. Dette er medlemsstatenes felles verdigrunnlag i et samfunn preget av mangfold, toleranse, rettferdighet, solidaritet og likebehandling.

Artikkel 3

UNIONENS MÅL

1. Unionens mål er å fremme fred, egne verdier og befolkningens velferd
2. Unionen gir borgerne et område med frihet, sikkerhet og rettferdighet uten indre grenser og et indre marked med fri og lik konkurranse
3. Unionen arbeider for en bærekraftig utvikling i Europa basert på balansert økonomisk vekst, en sosial markedsøkonomi med høy konkurransevne, der man bestreber seg på full sysselsetting samt et høyt nivå for beskyttelse og forbedring av miljøet. Den fremmer vitenskapelige og teknologiske fremskritt.

Den bekjemper sosial utestenging og forskjellsbehandling og fremmer sosial rettferdighet og beskyttelse, likestilling mellom kvinner og menn, solidaritet mellom generasjonene og beskyttelse av barns rettigheter.

Den fremmer økonomisk, sosial og territorial samhörighet og solidaritet mellom medlemsstatene.

Unionen respekterer medlemsstatenes rike kulturelle og språklige mangfold og sikrer at den europeiske kulturarv beskyttes og utvikles.

4. I forbindelsene med verden forøvrig forsvaret og fremmer Unionen sine verdier og interesser. Den bidrar til fred, sikkerhet, bærekraftig utvikling av jorden, solidaritet og gjensidig respekt folk imellom, fri og rettferdig handel, utryddelse av fattigdom og beskyttelse av

menneskerettighetene, spesielt barns rettigheter, samt nøye overholdelse og utvikling av folkeretten, dvs. overholdelse av prinsippene i De forente nasjoners pakt.

5. Disse verdiene søkes virkeliggjort gjennom passende virkemidler innenfor de ansvarsområder som Unionen er tildelt i Grunnloven.

Artikkel 4 **GRUNNLEGGENDE FRIHETER OG IKKE-FORSKJELLSBEHANDLING**

1. Unionen sikrer at det innen EU er fri bevegelse for personer, varer, tjenester og kapital, samt etableringsfrihet i overensstemmelse med Grunnlovens bestemmelser.

2. Enhver forskjellsbehandling på bakgrunn av nasjonalitet er forbudt innenfor Grunnlovens anvendelsesområde, med forbehold om de særlige vilkårene.

Artikkel 5 **FORHOLDET MELLOM UNIONEN OG MEDLEMSSTATENE**

1. Unionen respekterer medlemsstatenes nasjonale identitet slik den kommer til uttrykk i grunnleggende politiske og grunnlovsmessige strukturer, deriblant regionalt og lokalt selvstyre. Den respekterer sentrale statlige funksjoner, inkludert funksjoner som skal sikre territoriell integritet og opprettholdelse av lov og orden, samt beskyttelse av den indre sikkerhet.

2. I henhold til prinsippet om lojalt samarbeid respekterer Unionen og medlemsstatene hverandre og bistår hverandre med gjennomføringen av de oppgavene som følger av Grunnloven.

Medlemsstatene letter Unionens gjennomføring av oppgavene og avstår fra å treffe tiltak som kan sette realiseringen av målene i Grunnloven i fare.

Artikkel 6 **JURIDISK PERSON**

Unionen har status som juridisk person.

GRUNNLEGGENDE RETTIGHETER OG UNIONSBORGERSKAP

GRUNNLEGGENDE RETTIGHETER

1. Unionen anerkjenner de rettigheter, friheter og prinsipper som finnes i Charteret om grunnleggende rettigheter, som utgjør Grunnlovens del II.
2. Unionen bestreber seg på å slutte seg til Den europeiske konvensjon om beskyttelse av menneskerettigheter og grunnleggende friheter. Tilslutning til denne konvensjonen endrer ikke Unionens myndighet som er fastsatt i Grunnloven.
3. De grunnleggende rettigheter, slik de er garantert for i Den europeiske konvensjon for beskyttelse av menneskerettigheter og grunnleggende frihetsrettigheter, og slik de følger av medlemsstatenes felles grunnlovsmessige tradisjoner, utgjør de generelle prinsippene for EU-retten.

UNIONSBORGERSKAP

1. Enhver statsborger i en medlemsstat har unionsborgerskap. Unionsborgerskap er et tillegg til det nasjonale statsborgerskap og erstatter ikke dette.
2. Enhver unionsborger har rettigheter og plikter som beskrevet i Grunnloven. De har:
 - rett til å ferdes og oppholde seg fritt på medlemsstatenes område;
 - stemmerett og er valgbar ved valg til Europaparlamentet og ved lokale valg i den medlemsstaten, hvor han/hun har sin bopel, på samme betingelser som statsborgerne i denne staten;
 - rett til beskyttelse hos enhver medlemsstats diplomatiske og konsulære myndigheter, på samme vilkår som statsborgere i denne medlemsstaten nyter, i tredjeland hvor medlemsstaten som den han/hun er statsborger i ikke er representert;
 - rett til å skrive anmodninger til Europaparlamentet og henvende seg til Den europeiske ombudsmann samt til Unionens institusjoner og rådgivende organer på et av Grunnlovens språk og få svar på samme språk.
3. Disse rettighetene utøves på de vilkår og betingelser som er fastsatt i Grunnloven og i gjennomføringsbestemmelsene.

UNIONENS ANSVARSOMRÅDER

Artikkel 9

GRUNNLEGGENDE PRINSIPPER

1. Avgrensingen av Unionens ansvarsområder skjer i henhold til prinsippet om myndighetstildeling. Utøvelsen av Unionens ansvar er underlagt nærhetsprinsippet og proporsjonalitetsprinsippet.

2. I henhold til prinsippet om myndighetstildeling handler Unionen innenfor rammene av de ansvarsområder som medlemsstatene har tildelt den i Grunnloven, med henblikk på å oppfylle de mål som er fastsatt der. Ansvarsområder, som er ikke tildelt Unionen i Grunnloven, forblir hos medlemsstatene.

3. I henhold til nærhetsprinsippet handler Unionen på områder som ikke kommer under dens eneansvar, kun hvis og i den grad målene for den påtenkte handling ikke i tilstrekkelig grad kan oppfylles av medlemsstatene på sentralt, regionalt eller lokalt plan, men på grunn av den aktuelle handlings omfang eller virkninger bedre kan nås på EU-plan.

Unionens institusjoner anvender nærhetsprinsippet i overensstemmelse med protokollen om anvendelse av nærhetsprinsippet og proporsjonalitetsprinsippet, som utgjør vedlegg til Grunnloven. De nasjonale parlamenter sikrer at dette prinsippet overholdes i overensstemmelse med prosedyren i denne protokollen.

4. I henhold til proporsjonalitetsprinsippet går innholdet og formen av Unionens handling ikke lenger enn nødvendig for å nå Grunnlovens mål.

Institusjonene anvender proporsjonalitetsprinsippet i overensstemmelse med protokollen som er nevnt i paragraf 3.

Artikkel 10

EU-RET'TEN

1. Grunnloven og lovgivning som vedtas av Unionens institusjoner under utøvelse av de ansvarsområder som er tildelt denne går foran medlemsstatenes lovgivning.

2. Medlemsstatene treffer alle allmene og særskilte tiltak for å sikre oppfyllelsen av de forpliktelser, som følger av Grunnloven, eller av rettsakter vedtatt av EU-institusjonene.

Artikkel 11

ANSVARSKATEGORIER

1. Når Grunnloven tildeler Unionen eneansvar på et bestemt område, er det kun Unionen som kan fatte lover og vedta juridisk bindende rettsakter, og medlemsstatene kan kun gjøre dette etter bemyndigelse fra Unionen eller med henblikk på å gjennomføre de rettsakter som Unionen har vedtatt.

2. Når Grunnloven på et bestemt område tildeler Unionen et ansvar som den deler med medlemsstatene, har Unionen og medlemsstatene myndighet til å fatte lover og vedta

juridisk bindende rettsakter på dette området. Medlemsstatene utøver sitt ansvar der Unionen ikke utøver det, eller har sluttet med å utøve det.

3. Unionen har ansvar for å fremme og sikre samordning av medlemsstatenes økonomiske politikk og sysselsettingspolitikk.
4. Unionen har ansvar for å definere og gjennomføre en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, inkludert gradvis utforming av en felles forsvarspolitikk.
5. På visse områder og på de betingelser som er fastlagt i Grunnloven, har Unionen ansvar for å gjennomføre tiltak for å understøtte, koordinere eller supplere medlemsstatenes innsats, uten at dette ansvar erstatter medlemsstatenes ansvar på disse områdene.
6. Omfanget av og de nærmere vilkårene for Unionens utøvelse av ansvar fastlegges i de spesifikke bestemmelsene for de enkelte områder i del III.

Artikkel 12 **OMRÅDER MED ENEANSVAR**

1. Unionen har alene ansvar for å fastlegge de konkurranseregler som er nødvendige for Det indre markedes funksjon samt regler på følgende områder:

- den monetære politikk for de medlemsstatene som har innført euroen,
- den felles handelspolitikken,
- tollunionen,
- bevaring av havets biologiske ressurser innenfor rammene av den felles fiskeripolitikken.

2. Unionen har eneansvar for å inngå internasjonale avtaler når inngåelsen er nevnt i en EU-rettsakt eller når det er nødvendig å gi Unionen mulighet for å utøve sitt ansvar på internt plan eller når den berører en intern EU-rettsakt.

Artikkel 13 **OMRÅDER MED DELT ANSVAR**

1. Unionen deler ansvar med medlemsstatene når Grunnloven tildeler den et ansvar som ikke vedrører områdene som er nevnt i artikkel 12 og 16.

2. Unionen og medlemsstatene har delt ansvar på følgende hovedområder:

- det indre marked,
- området med frihet, sikkerhet og rettferdighet,
- landbruk og fiskeri, med unntak av bevaring av havets biologiske ressurser,
- transport og det transeuropeiske nettverk,
- energi,
- sosial- og sysselsettingspolitikk som angår aspektene i del III,
- økonomisk, sosial og territorial samhörighet,
- miljø,
- forbrukerbeskyttelse,
- felles sikkerhetsutfordringer innen folkehelse
-

3. På områdene forskning, teknologisk utvikling og romfart har Unionen ansvar for å gjennomføre tiltak, spesielt utforme og gjennomføre programmer, men på en slik måte at dette ansvaret ikke fører til at medlemsstatene forhindres i å utøve sitt ansvar.

3. På områdene utviklingssamarbeid og humanitær bistand har Unionen ansvar for å iverksette tiltak og føre en felles politikk, men slik at dette ansvaret ikke fører til at medlemsstatene forhindres i å utøve sitt ansvar.

Artikkel 14 **SAMORDNING AV DEN ØKONOMISKE POLITIKKEN OG SYSSELSETTINGSPOLITIKKEN**

4. Unionen vedtar tiltak med henblikk på å sikre samordningen av medlemsstatenes økonomiske politikk ved å fastsette de overordnede retningslinjene for denne politikken. Medlemsstatene samordner sin økonomiske politikk i Unionen.

5. Særskilte bestemmelser gjelder for de medlemsstatene som har innført euroen.

6. Unionen fremmer tiltak for å sikre samordning av medlemsstatenes sysselsettingspolitikk ved å fastsette retningslinjer for denne politikken.

7. Unionen kan komme med initiativ for å sikre samordning av medlemsstatenes sosial- og sysselsettingspolitikk.

Artikkel 15 **DEN FELLE UTENRIKS- OG SIKKERHETSPOLITIKKEN**

1. Unionens ansvar innenfor den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken omfatter alle utenrikspolitiske områder samt alle spørsmål vedrørende Unionens sikkerhet, inkludert gradvis utforming av en felles forsvarspolitikk som kan føre til et felles forsvar.

2. Medlemsstatene støtter aktivt og uforbeholdent Unionens felles utenriks- og sikkerhetspolitikk med lojal innstilling og gjensidig solidaritet, og respekterer de rettsakter Unionen vedtar på dette området. De avstår fra enhver handling som strider mot Unionens interesser eller kan skade dens handlekraft.

Artikkel 16 **OMRÅDER MED UNDERSTØTTENDE, KOORDINERENDE ELLER SUPPLERENDE TILTAK**

1. Unionen kan gjennomføre understøttende, koordinerende eller supplerende tiltak.

2. Områdene med understøttende, koordinerende eller supplerende tiltak er på europeisk plan:

- industri,
- beskyttelse og forbedring av folkehelsen,

- utdanning, yrkesutdanning, ungdom og sport,
- kultur,
- sivil beskyttelse.

3. Juridisk bindende rettsakter vedtatt av Unionen på grunnlag av de særskilte bestemmelsene for disse områdene i del III kan ikke innebære harmonisering av medlemsstatenes lover og administrative bestemmelser.

Artikkel 17 **FLEKSIBILITETSBESTEMMELSE**

1. Hvis en unionshandling blir nødvendig innenfor rammene av de politikkområder som er fastlagt i del III, for å nå et av målene i Grunnloven, og Grunnloven ikke gir hjemmel for dette, treffer Ministerrådet i enstemmighet passende bestemmelser etter forslag fra Kommissjonen, og etter å ha fått godkjenning fra Europaparlamentet.

2. Kommissjonen gjør innenfor rammene av kontrollprosedyren for overholdelse av nærhetsprinsippet i artikkel 9, paragraf 3, medlemsstatenes nasjonale parlamenter oppmerksom på forslag som bygger på denne artikkel.

3. Bestemmelser som vedtas på grunnlag av denne artikkel, kan ikke omfatte harmonisering av medlemsstatenes lover og administrative bestemmelser i de tilfelle der en slik harmonisering ikke er mulig i henhold til Grunnloven.

UNIONENS INSTITUSJONER

INSTITUSJONELL RAMME

UNIONENS INSTITUSJONER

1. Unionen har en felles institusjonell ramme, som tar sikte på:
 - å fremme Unionens mål,
 - å fremme Unionens verdier,
 - å tjene Unionen, borgernes og medlemsstatenes interesser,

og å sikre sammenheng, effektivitet og kontinuitet i den politikk og de tiltakene den gjennomfører for å nå sine mål.

2. Denne institusjonelle rammen består av:

Europaparlamentet
Det europeiske råd
Ministerrådet
Europakommisjonen
Domstolen

3. Hver institusjon handler innenfor rammene av den myndighet den er tildelt i Grunnloven, og i overensstemmelse med de prosedyrer og vilkår som er fastsatt der. Institusjonene samarbeider lojalt med hverandre.

EUROPAPARLAMENTET

1. Europaparlamentet utøver den lovgivende funksjonen og budsjettfunksjonen sammen med Ministerrådet samt politiske kontrollfunksjoner og rådgivende funksjoner på de vilkår som er fastsatt i Grunnloven. Det velger Europakommisjonens president.
2. Europaparlamentet velges av de europeiske borgerne ved direkte allmene, frie og hemmelige valg for en mandatperiode på fem år. Antall medlemmer må ikke overstige 736. Europas borgere representeres degressivt proporsjonalt med en minste terskel på fire medlemmer i Europaparlamentet for hver medlemsstat.

I god tid før valget til Europaparlamentet i 2009, og deretter når det er nødvendig i forbindelse med senere valg, vedtar Det europeiske råd, etter forslag fra Europaparlamentet og med dets godkjenning, enstemmig sammensetningen av Europaparlamentet, i samsvar med ovenstående prinsipper.

3. Europaparlamentet velger sin president og sitt presidium blant sine medlemmer.

Artikkel 20 **DET EUROPEISKE RÅD**

1. Det europeiske råd tilfører Unionen den fremdrift som er nødvendig for dens utvikling og fastsetter dens overordnede politiske retningslinjer og prioriteringer. Det har ingen lovgivende funksjoner.
2. Det europeiske råd består av medlemsstatenes stats- og regjeringssjefer, en president og Kommisjonens president. Unionens utenriksminister deltar i dets arbeid.
3. Det europeiske råd trer sammen hver tredje måned etter innkalling fra presidenten. Når dagsordenen krever det, kan Det europeiske råds medlemmer beslutte å la seg assistere av en minister og for Kommisjonens presidents vedkommende av en Europakommissær. Når situasjonen krever det, innkaller presidenten til et ekstraordinært møte i Det europeiske råd.
4. Det europeiske råd treffer avgjørelser ved konsensus, med mindre annet er fastsatt i Grunnloven.

Artikkel 21 **DET EUROPEISKE RÅDS PRESIDENT**

1. Det europeiske råds president velges av Det europeiske råd med kvalifisert flertall for en periode på to og halvt år, med mulighet for gjenvalg én gang. Hvis presidenten får alvorlig forfall eller har begått en alvorlig forseelse, kan Det europeiske råd bringe hans mandat til opphør etter samme prosedyre.
2. Det europeiske råds president:
 - leder og stimulerer Det europeiske råds arbeid,
 - sikrer Det europeiske råds forberedelse og kontinuitet i samarbeid med Kommisjonens president og på grunnlag av arbeidet i Det generelle råd,
 - arbeider for å fremme samhold og konsensus i Det europeiske råd,
 - fremlegger en rapport for Europaparlamentet etter hvert møte i Det europeiske råd.

Det europeiske råds president ivaretar på sitt nivå og i denne egenskap Unionens eksterne representasjon på de områder som hører inn under den felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, uten å tilsidesette EU-utenriksministerens ansvarsområder.

3. Det europeiske råds President skal ikke ha et nasjonalt mandat.

Artikkel 22 **MINISTERRÅDET**

1. Ministerrådet har den lovgivende funksjonen og budsjettfunksjonen sammen med Europaparlamentet, samt politikktutformende og koordinerende funksjoner på de vilkår som er fastsatt i Grunnloven.
2. Ministerrådet består av en representant på ministernivå utnevnt av hver medlemsstat for hvert enkelt råds sammensetning. Denne representanten er myndiggjort til å

forplikte den medlemsstat han eller hun representerer og til å utøve stemmeretten.

3. Ministerrådet treffer avgjørelser med kvalifisert flertall, med mindre annet er fastsatt i Grunnloven.

Artikkel 23 **MINISTERRÅDETS SAMMENSETNING**

1. Det generelle og lovgivende råd sikrer sammenheng i Ministerrådets arbeid.

Når Ministerrådet utøver sin funksjon som Det generelle råd, forbereder det Det europeiske rådets møter og sørger for oppfølgingen i samarbeid med Kommisjonen.

Når Ministerrådet utøver sin lovgivende funksjon, behandler og vedtar det i samarbeid med Europaparlamentet europeiske lover og rammelover i overensstemmelse med Grunnlovens bestemmelser. I denne funksjonen omfatter hver medlemsstats representasjon en eller to representanter på ministernivå med relevant fagkunnskap om spørsmålene på Ministerrådets dagsorden.

2. Utenriksrådet utformer Unionens eksterne politikk på grunnlag av strategiske retningslinjer fastlagt av Det europeiske råd og sikrer sammenheng i Unionens innsats. Unionens utenriksminister er formann.

3. Det europeiske råd vedtar en europeisk beslutning om de øvrige rådenes sammensetninger.

4. Presidentskapet for rådenes sammensetninger bortsett fra utenriksrådet ivaretas av medlemsstatenes representanter i Ministerrådet for en periode på minst ett år basert på en ordning med lik rotasjon. Det europeiske råd vedtar en europeisk beslutning om reglene for rotasjonsordningen der det tas høyde for den europeiske politiske og geografiske balanse og medlemsstatenes mangfold.

Artikkel 24 **KVALIFISERT FLERTALL**

1. Når Det europeiske råd eller Ministerrådet treffer en beslutning med kvalifisert flertall, defineres kvalifisert flertall som et flertall av medlemsstatene, og som representerer minst tre femtedeler av unionens befolkning.

2. Når Det europeiske råd eller Ministerrådet i følge Grunnloven ikke har plikt til å beslutte på forslag fra Kommisjonen, eller når Det europeiske råd eller Ministerrådet ikke beslutter på initiativ fra EUs utenriksminister, skal kvalifisert flertall bestå av to tredjedeler av medlemsstatene, som representerer minst tre femtedeler av Unionens befolkning.

3. Bestemmelsene i paragraf 1 og 2 trer i kraft den 1.november 2009, dvs. etter at valget til Europaparlamentet har funnet sted, i overensstemmelse med bestemmelsene i artikkel 19.

4. Når europeiske lover og rammelover i henhold til Grunnlovens del III skal vedtas av Ministerrådet etter en særlig lovgivningsprosedyre, kan Det europeiske råd på eget initiativ og med enstemmighet etter en behandlingsperiode på minst seks måneder vedta en avgjørelse som

gjør det mulig å vedta slike lover eller rammelover etter den allmene lovgivningsprosedyren. Det europeiske råd treffer sin avgjørelse etter å ha konsultert Europaparlamentet og informert de nasjonale parlamentene.

Når Ministerrådet i henhold til Grunnlovens del III treffer avgjørelser med enstemmighet på et bestemt område, kan Det europeiske råd på eget initiativ og med enstemmighet vedta en europeisk avgjørelse som gjør det mulig for Ministerrådet å treffe en avgjørelse med kvalifisert flertall på dette området. Ethvert initiativ som Det europeiske råd tar på grunnlag av dette avsnittet, meddeles de nasjonale parlamentene minst fire måneder før det treffes en avgjørelse.

5. Det europeiske råds president og Kommisjonens president deltar ikke i avstemninger i Det europeiske råd.

Artikkel 25 **EUROPAKOMMISJONEN**

1. Europakommisjonen fremmer de allmenne europeiske interessene og tar høvelige initiativ i forhold til disse. Den overvåker anvendelsen av bestemmelsene i Grunnloven og de bestemmelser som treffes av institusjonene på dette grunnlaget. Den føres tilsyn med gjennomføringen av EU-retten under Domstolens kontroll. Den gjennomfører budsjettet og forvalter programmene. Den utøver koordinerings-, gjennomførings- og forvaltningsfunksjoner på de betingelser som er fastsatt i Grunnloven. Bortsett fra den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken og de øvrige områdene som er nevnt i Grunnloven, ivaretar den Unionens eksterne representasjon. Den er initiativtaker til Unionens årlige og flerårige program med henblikk på inngåelse av interne institusjonelle avtaler.

2. Med mindre annet er bestemt i Grunnloven, kan EU-rettsakter bare vedtas etter forslag fra Kommisjonen. Andre rettsakter vedtas etter forslag fra Kommisjonen når dette er fastsatt i Grunnloven.

3. Kommisjonen er et kollegium som består av presidenten, EU-utenriksministeren/visepresidenten og tretten Europakommissærer som velges på grunnlag av lik rotasjon mellom medlemsstatene. Denne ordningen fastsettes ved en europeisk avgjørelse vedtatt av Det europeiske råd, på grunnlag av følgende prinsipper:

(a) medlemsstatene behandles fullstendig likt når det gjelder fastsettelsen av rekkefølgen og varigheten av deres statsborgeres medlemskap i kollegiet; følgelig kan forskjellen mellom det samlede antall tjenesteperioder ivaretatt av statsborgere fra hvilken som helst av to medlemsstater aldri overstige én;

(b) i henhold til punkt (a) sammensettes hvert kollegium slik at den demografiske og geografiske spredning i Unionens medlemsstater avspeiles på en tilfredsstillende måte.

Kommisjonens president utnevner kommissærer uten stemmerett, som velges etter samme kriterier som kollegiets medlemmer, og som kommer fra alle de øvrige medlemsstatene.

Disse ordningene trer i kraft f.o.m. 1.november 2009.

4. Kommisjonen utfører sine oppgaver i total uavhengighet. Europakommissærene og kommissærene må ved utførelsen av sine plikter verken søke eller motta instruksjoner fra noen regjering eller noe annet organ.

5. Kommissjonen er som kollegium ansvarlig overfor Europaparlamentet. Kommissjonens president er ansvarlig overfor Europaparlamentet for kommissærenes aktiviteter. Europaparlamentet kan vedta et mistillitsforslag til Kommissjonen etter prosedyrene i artikkel III-243. Hvis det vedtas et slikt mistillitsforslag skal Europakommissærene og kommissærene samlet nedlegge sine verv. Kommissjonen ivaretar de løpende sakene inntil det er utnevnt et nytt kollegium.

Artikkel 26 **EUROPAKOMMISSJONENS PRESIDENT**

1. Med hensyntagen til valget til Europaparlamentet og etter passende høringer foreslår Det europeiske råd med kvalifisert flertall for Europaparlamentet en kandidat til posten som Kommissjonens president. Denne kandidaten velges av Europaparlamentet med et flertall av dets medlemmer. Hvis denne kandidaten ikke får flertall, foreslår Det europeiske råd innen en måned en ny kandidat til Europaparlamentet etter samme prosedyre.

2. Hver medlemsstat som i henhold til rotasjonsordningen skal innstille kandidater, setter opp en liste med tre personer – der begge kjønn er representert – som den anser for kvalifiserte til å utøve vervet som Europakommissær. Den valgte presidenten velger én person fra hver liste på grunnlag av kompetanse, europeiske engasjement og uomtvistelige uavhengighet når de tretten Europakommissærene pekes ut. Presidenten, personene som er utpekt til medlemmer av kollegiet, inkludert den fremtidige EU-utenriksministeren, samt de personene som er utpekt som kommissærer uten stemmerett, skal samlet godkjennes av Europaparlamentet ved avstemning. Kommissjonens mandatperiode er fem år.

3. Kommissjonens president:

- fastlegger retningslinjene for Kommissjonens arbeid;
- treffer avgjørelse om Kommissjonens interne organisasjon for å sikre sammenheng, effektivitet og kollegialitet i dens arbeid;
- utnevner visepresident blant kollegiets medlemmer.

En Europakommissær eller kommissær trer tilbake hvis presidenten ytrer ønske om det.

Artikkel 27 **UNIONENS UTENRIKSMINISTER**

1. Det europeiske råd utnevner med kvalifisert flertall og med samtykke fra Kommissjonens president Unionens utenriksminister. Vedkommende ivaretar Unionens felles utenriks- og sikkerhetspolitikk. Det europeiske råd kan bringe hans eller hennes verv til opphør etter samme prosedyre.

2. EU-utenriksministeren bidrar med sine forslag til utforming og gjennomføring av den felles utenrikspolitikken, med mandat fra Ministerrådet. Det samme gjelder den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken.

3. EU-utenriksministeren er en av Europakommissjonens visepresidenter. EU-utenriksministeren er ansvarlig for de eksterne forbindelsene og samordningen av andre eksterne aktiviteter i Unionen. I forbindelse med ivaretakingen av disse ansvarsområdene i Kommissjonen,

og kun med hensyn til disse, er EU-utenriksministeren underlagt de prosedyrene som gjelder for Kommisjonen.

Artikkel 28 **DOMSTOLEN**

1. Domstolen omfatter EF-domstolen, retten og et antall særdomstoler. Den sikrer overholdelse av lov og rett ved fortolkningen og anvendelsen av forfatningen.

Medlemsstatene sørger for de appellmuligheter som er nødvendige for å sikre en effektiv rettsbeskyttelse på EU-rettens område.

2. EF-domstolen består av én dommer fra hver medlemsstat og bistås av generaladvokater.

Retten består av minst én dommer fra hver medlemsstat; antallet dommere fastsettes i Domstolens statutter.

Som dommere og generaladvokater ved EF-domstolen og dommere ved retten velges personer som er uomtvistelig uavhengige, og som oppfyller betingelsene i artikkel III-260 og III-261. De utnevnes for seks år av medlemsstatenes regjeringer ved felles overenskomst; avgående medlemmer kan gjenutnevnes.

3. Domstolen:

- treffer avgjørelse i saker fremmet av en medlemsstat, en institusjon eller fysiske og juridiske personer i henhold til bestemmelsene i del III;
- treffer midlertidige avgjørelser etter anmodning fra de nasjonale domstolene om fortolkning av EU-retten eller om gyldigheten av rettsakter vedtatt av institusjonene;
- treffer avgjørelse i de øvrige tilfellene som er nevnt i Grunnloven.

DEN EUROPEISKE SENTRALBANK

1. Den europeiske sentralbanken og de nasjonale sentralbankene utgjør Det europeiske sentralbanksystemet. En europeisk sentralbank og de nasjonale sentralbankene i de medlemsstatene som har innført Unionens valuta, euroen, fører Unionens monetære politikk.
2. Det europeiske systemet av sentralbanker styres av Den europeiske sentralbankens besluttende organer. Hovedmålsettingen for Det europeiske systemet av sentralbanker er å fastholde prisstabilitet. Uten at dette berører målet om prisstabilitet, støtter systemet den generelle økonomiske politikken i Unionen med henblikk på å bidra til gjennomføringen av Unionens mål. Systemet utøver alle andre sentralbankfunksjoner i overensstemmelse med bestemmelsene i del III og i statuten for Det europeiske systemet av sentralbanker og Den europeiske sentralbanken.
3. Den europeiske sentralbanken har status som juridisk person. Den har enerett til å bemyndige utstedelse av euro. Den er uavhengig i utøvelsen av sine beslutninger, og den er finansielt uavhengig. Unionens institusjoner og organer samt medlemsstatenes regjeringer forplikter seg til å respektere dette prinsippet.
4. Den europeiske sentralbanken vedtar de tiltakene som er nødvendige for utøvelsen av sine funksjoner, i henhold til artikkel III-77 til III-83 og III-90 og på de betingelsene som er fastsatt i statuttene for Det europeiske system av sentralbanker og Den europeiske sentralbank. I henhold til samme bestemmelser bevarer de medlemsstatene som ikke har innført euroen, og deres sentralbanker, sin myndighet på det monetære området.
5. Den europeiske sentralbanken skal innenfor sine ansvarsområder konsulteres om ethvert utkast til nasjonal rettsforskrift og kan avgi uttalelse.
6. Den europeiske sentralbankens besluttende organer, deres sammensetninger og de spesifikke bestemmelsene om deres funksjon er fastsatt i artikkel III-84 til III-87 og i statuttene for Det europeiske systemet av sentralbanker og Den europeiske sentralbanken.

REVISJONSRET'TEN

1. Revisjonsretten er den institusjonen som vedtar revisjon av regnskapene.
2. Den reviderer regnskapene for alle Unionens inntekter og utgifter og sikrer at den økonomiske forvaltningen har vært forsvarlig.
3. Den består av én statsborger fra hver medlemsstat. Medlemmene utøver sine verv i fullstendig uavhengighet.

Artikkel 31 **UNIONENS RÅDGIVENDE ORGANER**

1. Europaparlamentet, Ministerrådet og Kommisjonen bistås av en regionkomité og et økonomisk og sosialt utvalg med rådgivende funksjoner.
2. Regionkomiteen består av representanter for regionale og lokale myndigheter som enten skal være valgt til en regional eller lokal myndighet eller være politisk ansvarlige overfor en valgt forsamling.
3. Det økonomiske og sosiale utvalg består av representanter for arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner og organisasjoner for andre aktører som er representative for det sivile liv, på de sosioøkonomiske, borgerlige, faglige og kulturelle områdene.
4. Regionkomiteen og Det økonomiske og sosiale utvalgs medlemmer skal ikke være bundet av noen instruks. De utfører sine verv i total uavhengighet og i Unionens allmenne interesse.
5. Reglene for disse utvalgenes sammensetning, oppnevning av medlemmene, deres oppgaver og funksjon er fastsatt i artikkel III-292 til III-298 i del III. Reglene for sammensetningen revideres med jevne mellomrom av Ministerrådet etter forslag fra Kommisjonen med hensyn til den økonomiske, sosiale og demografiske utvikling i Unionen.

UTØVELSE AV UNIONENS MYNDIGHET

FELLES BESTEMMELSER

UNIONENS RETTSAKTER

1. Når Unionen utøver den myndighet den har fått tildelt i Grunnloven, anvender den i overensstemmelse med bestemmelsene i del III følgende juridiske instrumenter: europeiske lover, europeiske rammelover, europeiske vedtekter, europeiske avgjørelser, henstillinger og uttalelser.

En europeisk lov er en allmenngyldig rettsakt. Den er bindende i alle enkeltledd og gjelder umiddelbart i hver medlemsstat.

En europeisk rammelov er en rettsakt som er bindende for enhver medlemsstat den er rettet til med hensyn til det tilsiktede mål, men overlater til nasjonale myndigheter å bestemme form og midler for gjennomføringen.

En europeisk forordning er ikke en rettsakt men skal ha allmen gyldighet for gjennomføringen av rettsakter og enkelte bestemmelser i Grunnloven. Den kan være bindende i alle enkeltledd og gjelde umiddelbart i hver medlemsstat, eller være bindende for enhver medlemsstat som den er rettet mot med hensyn til det tilsiktede mål, men overlater det til nasjonale myndigheter å bestemme form og midler for gjennomføringen.

En europeisk beslutning er ikke en rettsakt, men er bindende i alle enkeltledd. Når den angir hvem den rettet til, er den kun bindende for disse.

Henstillinger og uttalelser vedtatt av institusjonene er ikke bindende.

2. Når Europaparlamentet og Ministerrådet får forelagt et forslag til rettsakt, kan de ikke på det gjeldende område vedta rettsakter som ikke er omhandlet i denne artikkelen.

RETTSAKTER

1. Europeiske lover og rammelover vedtas av Europaparlamentet og Ministerrådet i fellesskap på forslag fra Kommisjonen etter den allmene lovgivningsprosedyren i artikkel III-302. Hvis de to institusjonene ikke kommer til enighet, er rettsakten ikke vedtatt.

I de tilfeller som er særskilt fastsatt i artikkel III-165, kan europeiske lover og rammelover vedtas på initiativ fra en gruppe medlemsstater, jfr. Artikkel III-302.

2. I de særskilte tilfeller som er fastsatt i Grunnloven, vedtas europeiske lover og rammelover av Europaparlamentet med deltakelse av Ministerrådet eller av Ministerrådet med deltakelse av Europaparlamentet etter særlige lovgivningsprosedyrer.

Artikkel 34 **BESLUTNINGER SOM IKKE ER RETTSAKTER**

1. Ministerrådet og Kommisjonen vedtar europeiske lover eller europeiske beslutninger i de tilfeller som er nevnt i artikkel 35 og 36 som spesifikt er fastsatt i Grunnloven. Det europeiske råd vedtar europeiske avgjørelser i de tilfelle som er fastsatt av Grunnloven. Den europeiske sentralbank vedtar europeiske forordninger og europeiske avgjørelser, når myndighetene gir tillatelse til det.
2. Ministerrådet og Kommisjonen samt Den europeiske sentralbanken vedtar henstillinger når Grunnloven gir myndighet til det.

Artikkel 35 **DELEGERTE FORORDNINGER**

1. Kommisjonen kan i europeiske lover og rammelover få delegert myndighet til å utstede delegerede forordninger, som supplerer eller endrer visse ikke-substansielle elementer i loven eller rammeloven.

Lovene og rammelovene avgrensner uttrykkelig delegeringens formål, innhold, omfang og varighet. De vesentlige elementer på et område kan ikke være omfattet av delegering. Disse elementene er forbeholdt loven eller rammeloven.

2. Lovene og rammelovene fastsetter uttrykkelig de betingelser som gjelder for delegeringen. Disse betingelsene kan bestå av følgende:
 - Europaparlamentet eller Ministerrådet kan beslutte å tilbakekalle delegeringen;
 - den delegerede vedtekten kan kun tre i kraft hvis Europaparlamentet eller Ministerrådet ikke gjør innsigelse innenfor fristen som er fastsatt i den europeiske lov eller rammelov.

I de tilfeller som er nevnt i foregående avsnitt, treffer Europaparlamentet avgjørelse med et flertall av medlemmenes stemmer, og Ministerrådet treffer avgjørelse med kvalifisert flertall.

Artikkel 36 **GJENNOMFØRINGSRETTSAKTER**

1. Medlemsstatene treffer alle nasjonale tiltak som er nødvendige for å gjennomføre Unionens juridisk bindende rettsakter.
2. Når ensartede betingelser for gjennomføring av Unionens bindende rettsakter er nødvendige, kan Kommisjonen eller – i spesifikke, tilbørlig begrunnede tilfeller samt i de tilfeller, som er fastsatt i artikkel 39 – Ministerrådet, i disse rettsakter få tildelt gjennomføringsmyndighet.
3. De generelle regler og prinsipper der medlemsstatene utøver kontroll med Unionens gjennomføringsrettsakter, fastsettes i forkant ved europeiske lover.
4. Unionens gjennomføringsrettsakter har form av europeisk gjennomføringsforordninger eller europeiske gjennomføringsavgjørelser.

Artikkel 37 **FELLES PRINSIPPER FOR UNIONENS RETTSAKTER**

1. Når det ikke spesifikt fremgår av Grunnloven hvilken type rettsakt som skal vedtas i det enkelte tilfelle, treffer institusjonene avgjørelse om dette under overholdelse av de gjeldende prosedyrer og i overensstemmelse med proporsjonalitetsprinsippet i artikkel 9.
2. Europeiske lover, europeiske rammelover, europeiske vedtekter og europeiske avgjørelser skal begrunnes og henvises til de forslag og uttalelser som kreves i henhold til Grunnloven.

Artikkel 38 **OFFENTLIGGJØRING OG IKRAFTTREDELSE**

1. Europeiske lover og rammelover som vedtas etter den allmene lovgivningsprosedyren, undertegnes av Europaparlamentets og Ministerrådets president. I andre tilfeller undertegnes de av enten Europaparlamentets eller Ministerrådets president. Europeiske lover og rammelover offentliggjøres i Den europeiske unions tidende og trer i kraft på det tidspunkt som er fastsatt i rettsaktene, eller, hvis dette ikke er angitt, på den 20. dagen etter offentliggjørelsen.
2. Europeiske vedtekter og avgjørelser som ikke angir hvem de er rettet til, eller som er rettet til alle medlemsstatene, undertegnes av presidenten for den institusjon som vedtar dem, offentliggjøres i Den europeiske unions tidende, og trer i kraft på det tidspunkt som er fastsatt i rettsaktene, eller hvis dette ikke er angitt, på den 20. dagen etter offentliggjørelsen.
3. Andre avgjørelser meddeles dem som de er rettet til og får virkning ved denne meddelelsen.

**SÆRLIGE BESTEMMELSER I FORBINDELSE MED
GJENNOMFØRINGEN AV DEN FELLES UTENRIKS- OG
SIKKERHETSPOLITIKKEN**

1. Den europeiske union fører en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk som bygger på utvikling av gjensidig politisk solidaritet mellom medlemsstatene, fastlegging av spørsmål av allmenn interesse og oppnåelse av en stadig stigende konvergens i medlemsstatenes opptreden.
2. Det Europeiske Råd definerer Unionens strategiske interesser og fastlegger målene for den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken. Ministerrådet utformer denne politikken innenfor rammene av de strategiske retningslinjer fastlagt av Det europeiske råd og etter bestemmelsene i del III.
3. Det europeiske råd og Ministerrådet vedtar de nødvendige europeiske avgjørelsene.
4. Den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken gjennomføres av EUs utenriksminister og medlemsstatene under anvendelse av nasjonale midler og Unionens midler.
5. Medlemsstatene rådfører seg med hverandre i Det Europeiske Råd og i Ministerrådet om alle utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål som er av allmenn interesse, med henblikk på å fastlegge en felles fremgangsmåte. Før det treffes tiltak på internasjonalt plan eller inngås forpliktelser som kan involvere Unionens interesser, konsulterer den enkelte medlemsstat de øvrige medlemsstater i Det Europeiske Råd eller i Ministerrådet. Medlemsstatene sikrer gjennom en samkjørt opptreden at Unionen kan gjøre sine interesser og verdier gjeldende på internasjonalt plan. Medlemsstatene er gjensidig solidariske.
6. Europaparlamentet konsulteres regelmessig om de viktigste aspekter og grunnleggende valg i forbindelse med den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken og holdes underrettet om utviklingen av denne.
7. Europeiske avgjørelser om den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken vedtas av Det europeiske råd og Ministerrådet med enstemmighet, unntatt i de tilfeller som er omhandlet i del III. De tar stilling til forslag fra en medlemsstat, EUs utenriksminister eller EUs utenriksminister med støtte fra Kommisjonen. Det kan ikke vedtas europeiske lover eller europeiske rammelover.
8. Det europeiske råd kan med enstemmighet beslutte at Ministerrådet skal treffe avgjørelse med kvalifisert flertall i andre tilfeller enn dem som er omhandlet i del III.

**SÆRLIGE BESTEMMELSER VEDRØRENDE
GJENNOMFØRING AV DEN FELLES SIKKERHETS- OG
FORSVARSPOLITIKKEN**

1. Den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken utgjør en del av den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken. Den sikrer Unionen en operasjonell kapasitet som tar i bruk sivile og militære midler. Unionen kan anvende disse i forbindelse med oppgaver utenfor Unionens

område med henblikk på fredsbevaring, konfliktforebygging og styrking av den internasjonale sikkerheten, i overensstemmelse med prinsippene i De forente nasjoners pakt. Utføringen av disse oppgaver bygger på kapasitet fremskaffet av medlemsstatene.

2. Den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken omfatter gradvis utforming av en felles EU-forsvarspolitik. Denne vil føre til et felles forsvar når Det europeiske råd enstemmig treffer en avgjørelse om det. Det henstilles i så fall til medlemsstatene at de vedtar en slik avgjørelse i overensstemmelse med sine grunnlovsmessige bestemmelser.

Unionens politikk i henhold til denne artikkel vedrører ikke den særlige karakter av visse medlemsstaters sikkerhets- og forsvarspolitik; den skal overholde de forpliktelser som følger av Den nordatlantiske traktat for visse medlemsstater, som betrakter sitt felles forsvar som omfattet av Den nordatlantiske traktats organisasjon, og skal være forenlig med den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken som er fastlagt innenfor denne ramme.

3. Medlemsstatene stiller sivil og militær kapasitet til rådighet for Unionen for gjennomføring av den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken med henblikk på å bidra til oppfyllelsen av de mål Ministerrådet har definert. De medlemsstater som oppretter multinasjonale styrker i felleskap, kan likeledes stille disse styrkene til rådighet for den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken.

Medlemsstatene forplikter seg til gradvis å forbedre sin militære kapasitet. Det opprettes en europeisk myndighet for forsvarsmateriell, strategisk forskning og militær kapasitet som skal klarlegge de operasjonelle behov, fremme tiltak til realisering av disse, bidra til å påpeke og eventuelt iverksette alle nyttige tiltak til styrking av forsvarssektorens industrielle og teknologiske basis, delta i utformingen av en europeisk kapasitets- og forsvarspolitik, samt bistå Ministerrådet med å evaluere forbedringen av den militære kapasiteten.

4. Europeiske avgjørelser om gjennomføring av den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken, innbefattet avgjørelser om iverksettelse av en oppgave som omhandlet i denne artikkel, vedtas av Ministerrådet, som treffer avgjørelse med enstemmighet etter forslag fra EUs utenriksminister eller en medlemsstat. EUs utenriksminister kan, eventuelt sammen med Kommisjonen, stille forslag om anvendelse av både nasjonale midler og EU-midler.

5. Ministerrådet kan overlate gjennomføringen av en oppgave på EU-nivå til en gruppe medlemsstater for å bevare Unionens verdier og tjene dens interesser. En slik oppgave gjennomføres etter bestemmelsene i artikkel III-211.

6. De medlemsstatene som oppfyller høyere kriterier for militær kapasitet og som gjensidig har inngått mer bindende forpliktelser på dette området med henblikk på mer krevende oppgaver, etablerer et strukturert samarbeid innenfor rammene av Unionen. Dette samarbeidet er omfattet av bestemmelsene i artikkel III-213.

7. Inntil Det europeiske råd treffer avgjørelse i samsvar med paragraf 2 i denne artikkelen, etableres det et tettere gjensidig forsvarssamarbeid innenfor rammene av Unionen. Hvis en av de statene som deltar i et slikt samarbeid utsettes for væpnet aggresjon på sitt område, yter de øvrige deltakende statene som ledd i dette samarbeidet, og i overensstemmelse med artikkel 51 i De Forente Nasjoners Pakt, den pågjeldende stat all den militære og annen hjelp og bistand som ligger innenfor sine makter. Ved gjennomføringen av det tettere gjensidige forsvarssamarbeid arbeider de deltakende medlemsstatene tett sammen med Den nordatlantiske

traktats organisasjon. De nærmere bestemmelser om deltakelse i dette samarbeid og om hvordan det skal fungere samt de relevante beslutningsprosedyrene er fastlagt i artikkel III-214.

8. Europaparlamentet høres regelmessig om de viktigste aspektene og grunnleggende valg i forbindelse med den felles sikkerhets- og forsvarspolitikken og holdes løpende orientert om utviklingen.

Artikkel 41 **SÆRLIGE BESTEMMELSER VEDRØRENDE GJENNOMFØRING AV OMRÅDET MED FRIHET, SIKKERHET OG RETTFERDIGHET**

1. Unionen utgjør et område med frihet, sikkerhet og rettferdighet:

- ved å vedta europeiske lover og rammelover, som om nødvendig tar sikte på gjensidig tilnærming av de nasjonale lovgivninger på de områdene som er angitt i del III;
- ved å fremme den gjensidige tillit mellom medlemsstatenes kompetente myndigheter, særlig på grunnlag av gjensidig anerkjennelse av rettslige og utenomrettslige avgjørelser;
- gjennom operasjonelt samarbeid mellom medlemsstatenes kompetente myndigheter, herunder politi, tollmyndigheter og andre særlige myndigheter vedrørende forebygging og avsløring av straffbare handlinger.

2. De nasjonale parlamenter kan i forbindelse med området med frihet, sikkerhet og rettferdighet delta i en evalueringsmekanisme i artikkel III-161, og de involveres i den politiske kontroll med Europols aktiviteter og evalueringen av Eurojusts aktiviteter i overensstemmelse med artikkel III-177 og III-174.

3. På området politisamarbeid og rettslig samarbeid i kriminalsaker har medlemsstatene rett til initiativ i overensstemmelse med artikkel III-174.

Artikkel 42 **SOLIDARITETSBESTEMMELSE**

1. Unionen og dens medlemmer handler i fellesskap på et solidarisk grunnlag dersom en medlemsstat utsettes for et terrorangrep, en naturkatastrofe eller en katastrofe skapt av mennesker. Unionen tar alle instrumenter i bruk som står til dens rådighet, herunder de militære midlene medlemsstatene stiller til dens rådighet for å:

- (a) - forebygge terrortrusselen på medlemsstatenes område;
 - beskytte de demokratiske institusjoner og sivilbefolkningen mot et eventuelt terrorangrep;
 - yte bistand til en medlemsstat på dennes område etter anmodning fra dens politiske myndigheter i tilfelle et terrorangrep;
- (b) - yte bistand til en medlemsstat på dennes område etter anmodning fra dens politiske myndigheter i tilfelle av en katastrofe.

2. Gjennomføringsbestemmelsene til denne artikkel finnes i artikkel III-231.

Kapittel III **FORSTERKET SAMARBEID**

Artikkel 43 **FORSTERKET SAMARBEID**

1. Medlemsstater som ønsker å innføre et forsterket gjensidig samarbeid innenfor rammene av ansvarsområder hvor Unionen ikke har ansvar alene, kan anvende Unionens institusjoner og utøve ansvar ved anvendelse av de relevante bestemmelser i Grunnloven med de begrensinger og etter de prosedyrer som er fastsatt i denne artikkel og i artikkel III-322 – III-328.

Det forsterkede samarbeidet tar sikte på å fremme virkeliggjørelsen av Unionens mål, beskytte dens interesser og styrke integrasjonsprosessen. Det er åpent for alle medlemsstater når det innføres og når som helst deretter i overensstemmelse med artikkel III-324.

2. Fullmakten til å innlede et forsterket samarbeid gis av Ministerrådet som en siste utvei når det er fastslått i Ministerrådet at de hermed tilstrebede mål ikke kan nås innenfor en rimelig frist av Unionen som helhet og på den betingelse at det omfatter minst en tredjedel av medlemsstatene. Ministerrådet treffer avgjørelse i overensstemmelse med prosedyren i artikkel III-325.

3. Kun medlemmer av Ministerrådet som representerer de stater som deltar i et forsterket samarbeid, deltar i vedtak av rettsakter. Alle medlemsstater kan delta i Ministerrådets forhandlinger.

Enstemmighet krever kun de deltakende staters representanters stemmer. Kvalifisert flertall defineres som et flertall av de deltakende staters representanters stemmer som representerer minst tre femtedeler av disse staters befolkninger. Hvis Ministerrådet ikke i følge Grunnloven har plikt til å handle på forslag av Kommisjonen, eller hvis Ministerrådet ikke handler på initiativ av EUs utenriksminister, utgjør det nødvendige kvalifisert flertall av to tredjedeler av de deltakende stater, som representerer minst tre femtedeler av disse staters befolkninger.

4. De rettsakter som vedtas innenfor rammene av et forsterket samarbeid, er kun bindende for de stater som deltar. De betraktes ikke som gjeldende rett som skal aksepteres av de stater som søker om opptak i Unionen.

Avsnitt VI **UNIONENS DEMOKRATISKE LIV**

Artikkel 44 **PRINSIPPET OM DEMOKRATISK LIKHET**

Unionen respekterer i alle sine aktiviteter prinsippet om likhet mellom sine borgere. Borgerne nyter like stor oppmerksomhet fra EU-institusjonenes side.

Artikkel 45 **PRINSIPPET OM REPRESENTATIVT DEMOKRATI**

1. Unionens funksjonsmåte bygger på prinsippet om representativt demokrati.
2. Borgerne er direkte representert på EU-nivå i Europaparlamentet. Medlemsstatene er representert i Det europeiske råd og i Ministerrådet med sine regjeringer, som selv er ansvarlige overfor de nasjonale parlamentene som borgerne har valgt.
3. Enhver borger har rett til å delta i Unionens demokratiske liv. Beslutningene fattes så åpent som mulig og så nært borgerne som mulig.
4. Politiske partier på europeisk plan bidrar til å skape en europeisk politisk bevissthet og til å uttrykke unionsborgernes vilje.

Artikkel 46 **PRINSIPPET OM DELTAKELSEDEMOKRATI**

1. EU-institusjonene gir på passende måter borgere og representative sammenslutninger mulighet til å gi uttrykk for sin oppfatning angående alle Unionens arbeidsområder og å diskutere dem offentlig.
2. EU-institusjonene fører en åpen, gjennomsiktig og regelmessig dialog med de representative sammenslutninger og det sivile samfunn.
3. Kommisjonen foretar brede høringer av de berørte parter for å sikre helhet og gjennomsiktighet i Unionens handlinger.
4. Et antall borgere på minst én million fra et betydelig antall medlemsstater kan oppfordre Kommisjonen til å fremsette passende forslag om spørsmål som etter borgernes oppfatning krever utarbeiding av en EU-rettsakt til gjennomføring av Grunnloven. Bestemmelsene om de spesifikke prosedyrene og betingelsene av et slikt borgerinitiativ fastsettes ved en europeisk lov.

Artikkel 47 **ARBEIDSMARKEDETS PARTER OG DEN UAVHENGIGE DIALOG MELLOM DISSE**

Den europeiske union anerkjenner og fremmer arbeidsmarkedspartenes rolle på EU-plan med hensyn til de nasjonale systemenes ulike karakter. Den letter dialogen mellom dem og respekterer deres uavhengighet.

Artikkel 48 **DEN EUROPEISKE OMBUDSMANN**

En europeisk ombudsmann utnevnt av Europaparlamentet mottar klager på dårlig forvaltning av Unionens institusjoner, myndigheter eller byråer; han eller hun undersøker og avlegger rapport om disse. Den europeiske ombudsmann utfører sitt verv fullstendig uavhengig.

Artikkel 49 **ÅPENHET I EU-INSTITUSJONENES ARBEID**

1. For å fremme gode styringsformer og sikre sivilsamfunnets deltakelse, arbeider Unionens institusjoner, organer og byråer så åpent som mulig.
2. Europaparlamentets møter er offentlige, og det gjelder også Ministerrådets samlinger når det behandler og vedtar lovgivningsforslag.
3. Alle unionsborgere og alle fysiske og juridiske personer som har bopel eller hjemsted i en medlemsstat, har rett til innsyn i dokumenter fra Unionens institusjoner, organer og byråer på de betingelser som er fastsatt i del III, uansett hvilken form dokumentene foreligger i.
4. De generelle prinsipper og begrensninger i tilgangen av hensyn til offentlige eller private interesser fastsettes ved en europeisk lov.
5. De institusjoner, organer og byråer som er nevnt i paragraf 3, fastsetter i sine prosedyrer særlige bestemmelser vedrørende tilgang i overensstemmelse med den europeiske lov som er nevnt i paragraf 4.

Artikkel 50 **BESKYTTELSE AV PERSONOPPLYSNINGER**

1. Enhver har rett til beskyttelse av personopplysninger om seg selv.
2. Reglene for beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger foretatt av Unionens institusjoner, organer og byråer samt av medlemsstatene under utøving av aktiviteter som er omfattet av EU-retten og reglene for den frie utveksling av personopplysninger, fastsettes ved en europeisk lov. Overholdelse av disse reglene kontrolleres av en uavhengig myndighet.

Artikkel 51 **KIRKERS OG KONFESJONSLØSE ORGANISASJONERS STATUS**

1. Unionen respekterer og fordømmer ikke den status som kirker og religiøse sammenslutninger eller samfunn har i medlemsstatene i henhold til nasjonal lovgivning.
2. Unionen respekterer likeledes filosofiske og konfesjonsløse organisasjoners status.
3. Unionen opprettholder en åpen, gjennomsiktig og regelmessig dialog med disse kirkene og organisasjonene i anerkjennelse av deres identitet og spesifikke bidrag.

Avsnitt VII **UNIONENS FINANSER**

Artikkel 52 **BUDSJETTMESSIGE OG FINANSIELLE PRINSIPPER**

1. Alle unionens inntekter og utgifter skal anslås for hvert regnskapsår og oppføres i budsjettet i overensstemmelse med bestemmelsene i del III.
2. Inntekter og utgifter på budsjettet skal balansere.
3. De utgiftene som er oppført på budsjettet, bevilges for ett regnskapsår av gangen i overensstemmelse med den europeiske lov som er nevnt i artikkel III-318.
4. Før det kan implementeres utgifter på budsjettet, skal det vedtas en juridisk bindende rettsakt som gir et rettsgrunnlag for unionens tiltak og for implementering av utgiftene i overensstemmelse med den europeiske lov, som er nevnt i artikkel III-318. Denne rettsakten skal ha form av en europeisk lov, en europeisk rammelov, en europeisk forordning eller en europeisk avgjørelse.
5. For å sikre budsjettdisiplin vedtar Unionen ingen rettsakter som kan ha betydelig innvirkning på budsjettet uten å komme med forsikring om at forslaget eller tiltaket kan finansieres innenfor rammene av unionens egne inntekter og den flerårige finansielle ramme som er nevnt i artikkel 54.
6. Unionens budsjett gjennomføres i overensstemmelse med prinsippet om forsvarlig økonomisk forvaltning. Medlemsstatene og Unionen samarbeider for å sikre at bevilgningene anvendes i overensstemmelse med prinsippet om forsvarlig økonomisk forvaltning.
7. Unionen og medlemsstatene bekjemper økonomisk utroskap og enhver annen ulovlig aktivitet som skader Unionens finansielle interesser i overensstemmelse med bestemmelsene i artikkel III-321.

Artikkel 53 **UNIONENS INNTEKTER**

1. Unionen skaffer de nødvendige midlene med henblikk på å nå sine mål og gjennomføre sin politikk.
2. Unionens budsjett finansieres med forbehold av andre inntekter fullt ut av egne inntekter.
3. En europeisk lov vedtatt av Ministerrådet skal fastlegge rammene for Unionens inntekter og kan innføre nye inntektskategorier eller oppheve en eksisterende kategori. En slik lov trer først i kraft når medlemsstatene har godkjent den i overensstemmelse med sine grunnlovsmessige bestemmelser. Ministerrådet treffer sin avgjørelse med enstemmighet etter høring i Europaparlamentet.
4. De nærmere bestemmelsene om Unionens inntekter fastsettes ved en europeisk lov vedtatt av Ministerrådet. Ministerrådet treffer avgjørelse etter Europaparlamentets godkjennelse.

Artikkel 54 **DEN FLERÅRIGE FINANSIELLE RAMMEN**

1. Formålet med den flerårige finansielle rammen er å sikre en velordnet utvikling av Unionens utgifter innenfor rammene av egne inntekter. Den fastlegger de årlige øverste grensene for forpliktelsesbevilgningene for hver enkelt utgiftskategori i overensstemmelse med bestemmelsene i artikkel III-308.
2. Den flerårige finansielle rammen fastlegges ved en europeisk lov vedtatt av Ministerrådet. Ministerrådet treffer sin avgjørelse når Europaparlamentet har gitt sin godkjenning med et flertall av sine medlemmer.
3. Unionens årlige budsjett overholder den flerårige finansielle ramme.
4. Ministerrådet treffer avgjørelse med enstemmighet når det vedtar den første flerårige finansielle rammen etter Grunnlovens ikrafttredelse.

Artikkel 55 **UNIONENS BUDSJETT**

Europaparlamentet og Ministerrådet vedtar på forslag av Kommissjonen den europeiske lov som fastlegger Unionens årlige budsjett i overensstemmelse med de nærmere bestemmelsene i artikkel III-310.

Avsnitt VIII **UNIONEN OG DENS NÆROMRÅDER**

Artikkel 56 **UNIONEN OG DENS NÆROMRÅDER**

1. Unionen utvikler særlige forbindelser med sine naboer med henblikk på å skape et område med velstand og godt naboskap, som bygger på Unionens verdier og er kjennetegnet ved tette og fredelige forbindelser basert på samarbeid.
2. Med henblikk på dette kan Unionen inngå og gjennomføre særlige avtaler med de berørte stater i overensstemmelse med bestemmelsene i artikkel III-227. Disse avtalene kan omfatte gjensidige rettigheter og forpliktelser samt mulighet til felles aktiviteter. Det holdes regelmessig samråd om gjennomføring av avtalen.

MEDLEMSKAP I UNIONEN

KRITERIER FOR MEDLEMSKAP OG PROSEDYRE FOR TILTREDELSE AV UNIONEN

1. Unionen er åpen for alle europeiske stater som respekterer verdiene i artikkel 2 og forplikter seg til å fremme dem i felleskap.
2. Enhver europeisk stat som ønsker å bli medlem av Unionen retter sin søknad til Ministerrådet. Europaparlamentet og medlemsstatenes nasjonale parlamenter underrettes om denne søknaden. Ministerrådet treffer avgjørelse med enstemmighet etter høring i Kommisjonen og etter godkjenning fra Europaparlamentet. Vilkårene og de nærmere bestemmelsene for opptak fastsettes gjennom en avtale mellom medlemsstatene og kandidatlandene. Denne avtalen forelegges av samtlige kontraherende stater til ratifikasjon i overensstemmelse med deres grunnlovsmessige bestemmelser.

INNDRAGELSE AV RETTIGHETER SOM FØLGER MED MEDLEMSKAP I UNIONEN

1. Ministerrådet kan med et flertall på fire femtedeler av sine medlemmer på begrunnet forslag av en tredjedel av medlemsstatene, Europaparlamentet eller Kommisjonen og etter godkjenning av Europaparlamentet vedta en europeisk avgjørelse som fastslår at det er en klar fare for at en medlemsstat grovt krenker de verdiene som er nevnt i artikkel 2. Før Ministerrådet fastslår dette, skal det høre på den berørte medlemsstat og kan etter samme prosedyre rette henstillinger til den.

Ministerrådet etterprøver regelmessig om grunnene til det ovennevnte fortsatt gjelder.

2. Det europeiske råd kan med enstemmighet på forslag av en tredjedel av medlemsstatene eller Kommisjonen og etter godkjenning fra Europaparlamentet vedta en europeisk avgjørelse som fastslår at en medlemsstat grovt og vedvarende krenker de verdier som er nevnt i artikkel 2 etter å ha oppfordret den pågjeldende medlemsstat til å fremsette sine kommentarer.

3. Hvis en krenkelse som nevnt i paragraf 2 er fastslått, kan Ministerrådet med kvalifisert flertall vedta en europeisk avgjørelse som inndrar visse av de rettighetene som følger av Grunnlovens anvendelse på den gjeldende medlemsstat, herunder den pågjeldende medlemsstats stemmerettighet i Ministerrådet. Ministerrådet tar i så fall hensyn til mulige følger av en slik inndragelse for fysiske og juridiske personers rettigheter og forpliktelser.

Den pågjeldende medlemsstat er under alle omstendigheter fortsatt bundet av sine forpliktelser i henhold til Grunnloven.

4. Ministerrådet kan senere med kvalifisert flertall vedta en europeisk avgjørelse om endring eller oppheving av tiltak truffet i henhold til paragraf 3 som følge av endringer i den situasjonen som førte til at de ble innført.

5. Ved anvendelsen av denne artikkel treffer Ministerrådet avgjørelse uten å ta den pågjeldende medlemsstats stemme i betraktning. Hvis medlemmer som er til stede eller representert unnlater å stemme, hindrer dette ikke vedtak som nevnt i paragraf 2.

Denne paragrafen gjelder også hvis stemmerettigheter inndras i henhold til paragraf 3.

6. Ved anvendelse av paragraf 1 og 2 treffer Europaparlamentets avgjørelse med et flertall på to tredjedeler av de avgitte stemmene som representerer et flertall av medlemmene.

Artikkel 59 **FRIVILLIG UTMELDING AV UNIONEN**

1. Enhver medlemsstat kan i overensstemmelse med sine grunnlovsmessige bestemmelser beslutte å melde seg ut av Den europeiske union.

2. Hvis en medlemsstat beslutter å melde seg ut, meddeler den det til Det europeiske råd som behandler meddelelsen. På bakgrunn av Det europeiske råds retningslinjer forhandler og inngår Unionen en avtale med den pågjeldende stat om de nærmere bestemmelser for statens utmelding under hensyn til rammen for dens fremtidige forbindelser med Unionen. Denne avtalen inngås på Unionens vegne av Ministerrådet som treffer avgjørelse med kvalifisert flertall etter godkjenning fra Europaparlamentet.

Representanten for den tilbaketredende staten deltar ikke i Det europeiske råds eller Ministerrådets drøftelser eller avgjørelser vedrørende denne staten.

3. Grunnloven opphører å gjelde for den berørte stat på datoen for utmeldingsavtalens ikrafttreden eller hvis en slik avtale ikke foreligger, to år etter meddelelsen i paragraf 2, med mindre Det europeiske råd etter avtale med den pågjeldende medlemsstat beslutter å forlenge denne fristen.

4. Hvis en stat som er utmeldt av Unionen søker om medlemskap på nytt, behandles dens søknad etter prosedyren i artikkel 57.